

місцевому рівні, він представляє собою певний тип економічного розвитку і відмінний від інших форм або типів економічного розвитку.

Військова агресія вплинула на виникнення нових суб'єктів процесу господарювання територіальних громад – це внутрішньо переміщені особи (ВПО) та релокованого бізнесу, що перебуває на території бойових дій. Поряд з цим, відбулося зростання ролі фактора безпеки призвело до зміни інтересів зацікавлених сторін (стейкхолдерів) місцевого економічного розвитку [1].

Після воєнна відбудова територіальних громад передбачатиме виконання органами влади завдань, які безпосередньо пов'язанні з місцевим економічним розвитком [2]:

- відновлення, підвищення та збереження темпів економічного розвитку територіальних громад;
- забезпечення підтримки місцевого бізнесу та населення в процесі післявоєнної відбудови;
- налагодження комунікаційного зв'язку між внутрішньо переміщеними особами та органами місцевої влади на території громади;
- активізація залучення релокованого бізнесу до місцевого економічного розвитку громади;
- інтеграцію внутрішньо переміщених осіб та релокованого бізнесу в економіку громади.

Водночас місцевий економічний розвиток повинен стати складовим інструментом стратегічного планування розвитку територіальних громад. Мається на увазі, що місцевий економічний розвиток не може розглядатись окремо від затвердженої Стратегії розвитку територіальної громади, в цьому випадку рішення щодо місцевого економічного розвитку мають лежати в площині операційних цілей та завдань цієї Стратегії. Метою планування місцевого економічного розвитку територіальних громад у післявоєнній відбудові має стати визначення наскрізних цілей місцевого розвитку в ціпочці – Стратегія розвитку територіальної громади – План заходів щодо її реалізації – Програма місцевого економічного розвитку громади – місцеві цільові програми та бюджетні програми.

Отже, з вищевикладеного можемо зробити висновок, що місцевий економічний розвиток є центральною ланкою місцевого самоврядування та процес, який об'єднує різних партнерів на місцевому рівні для спільної роботи над використанням ресурсів для сталого економічного зростання та зменшення бідності. За допомогою місцевого економічного розвитку територіальні громади можуть посилити свою спроможність, оптимально використовувати наявні та потенційні характеристики території у післявоєнній відбудові. Ефективний місцевий економічний розвиток територіальних громад допоможе зменшити диспропорції між бідними та багатими територіальними громадами, збільшити кількість місцевих робочих місць і підприємств, збільшити загальні інвестиції приватного сектора, покращити інформаційні потоки з інвесторами та забудовниками, а також підвищити послідовність і впевненість, з якою розробляється місцева економічна стратегія.

Список використаних джерел:

1. Відбудова міст та сіл України: комплексний підхід. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3478028-vidbudova-mist-ta-sil-ukraini-kompleksnij-pidhid.html>.
2. Петрик І.В., Горобець Т.О., Даценко М.Д., Особливості місцевого економічного розвитку об'єднаних територіальних громад. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2022 р., № 1 (124) С.41-45. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-1-6>.
3. Сторонянська І., Патицька Х., Дуб А. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: антикризові інструменти у воєнний і післявоєнний період: Посібник. Львів, 2022. 75 с.
4. Rokhim, R., Wahyuni, S., Wulandari, P. and Pinagara, F.A. Analyzing key success factors of local economic development in several remote areas in Indonesia. Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy, 2017. Vol. 11 No. 4, pp. 438-455. <https://doi.org/10.1108/JEC-09-2015-0049>.

Abstract. The essence of the concept of local economic development and aspects of its implementation have been studied. The specifics of local economic development in the process of its implementation are considered. The importance of local economic development for territorial communities in post-war reconstruction is substantiated.

Keywords: war, recovery, local authorities, territorial community, implementation, strategic planning.

УДК 332.1

ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ПРИМОРСЬКИМИ РЕГІОНАМИ

Гончаренко І. В., д-р екон. наук, професор
e-mail: honcharenko@mnaeu.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Теоретичне осмислення екосистеми приморського регіону як системи взаємозалежних елементів та підсистем дозволить обґрунтувати практичні напрями використання ресурсів приморського регіону для підвищення конкурентоспроможності. Система екосистемної конкурентоспроможності приморського регіону має складну структуру та потребує системного комплексного підходу. Оскільки від стану прибережної зони приморських регіонів залежить стан екосистеми, який впливає на економічну, соціальну, культурну компоненту управління конкурентоспроможністю приморського регіону, дослідження особливостей забезпечення екосистемної конкурентоспроможності приморських регіонів набуває все дедалі більшої актуальності в умовах післявоєнного відновлення приморських регіонів України.

Ключові слова: конкурентоспроможність, приморський регіон, екосистема.

Стратегічна мета підвищення конкурентоспроможності регіону, потребує

зосередження зусиль на використанні регіональних важелів управління в сферах людського капіталу, фінансових потоків, формування культури знань, коригуванні енергетичної політики. Виокремлення приморських регіонів в окремий об'єкт управління сприятиме використанню потенціалу територій, пов'язаних з їх географічними особливостями, узбережжя та шельф морів, територіально-просторова організація господарського комплексу, жорстка сезонність та підвищений попит на рекреаційні та туристичні послуги тощо.

Теоретичне осмислення конкурентоспроможності приморських регіонів як системи взаємозалежних елементів та підсистем дозволить обґрунтувати практичні напрями використання ресурсів приморського регіону для її підвищення. В цьому процесі використання екосистемного підходу дозволяє збалансувати інтереси суспільства та держави з можливостями функціонування та відновлення екосистеми. Кінцева мета підвищення конкурентоспроможності приморського регіону – створення умов для підвищення добробуту мешканців, гармонійного розвитку людської особистості за рахунок екосистемного підходу та впливу на екологічні, економічні, соціальні, інфраструктурні складові середовища регіону.

Екосистемний підхід до управління територіями пов'язаний з впровадженням принципів «зеленої економіки». Він передбачає не лише переоснащення виробництв, адаптацію його до ефективної участі в «зеленій» економіці, а й заходи щодо охорони та зменшення негативного впливу економічної діяльності на навколишнє середовище при збалансуванні інтересів учасників процесу (в тому числі природи).

«Зелене» будівництво, постачання енергії від відновлювальних джерел, сільське господарство, рекреація та туризм, видобувні галузі морського господарського комплексу можуть бути провідними в економіці приморського регіону засновані на екосистемному підході. Доведений вченими негативний вплив інфраструктури на здоров'я та середню тривалість життя громадян, на зменшення швидкості відновлення природних ресурсів, повинні компенсуватись переходом на засади конкурентоспроможності регіону на основі екосистемного підходу.

Від стану та рівня розвитку прибережної зони приморських регіонів залежить не тільки їх економічний добробут або стратегії подальшого економічного розвитку, але й рівень діяльності людини її самопочуття, відпочинку та рекреації.

Різноманітні прибережні екосистеми забезпечують різний рівень наявних екосистемних ресурсів регіону. Такі ресурси мають пряме та непряме використання.

Здійснення оцінювання стану розвитку, екологічних умов та тенденцій у приморських регіонах дозволяють з'ясувати ступінь, впливу економічного зростання та тиску на навколишнє середовище (пов'язаного з економічною діяльністю та зростанням населення) на стан місцевих екосистем.

Загальносвітова тенденція розвитку приморських екосистем свідчить, що більшість прибережних районів (в тому числі океанських) відчувають скорочення прибережних ресурсів, навіть у найбільш ізольованих місцях.

Загрози для прибережних ресурсів зростають разом із забруднення прибережного середовища [1]. Особливе занепокоєння викликає використання прибережного середовища в якості сфери функціонування туризму та рибальства або сміттєзвалищ, будівництва та розвитку об'єктів інфраструктури.

Багато з наявних негативних факторів поширюються на кілька секторів економіки і вимагають коригування політики на різних рівнях управління [2]. Очевидно, що вирішити наявні проблеми за допомогою лише галузевого підходу не вдається. Системне розуміння взаємозв'язків та взаємозалежності між загрозами та станом середовища вимагає застосування інтегрованого підходу до управління прибережними ресурсами.

Тобто, екосистемний підхід до управління приморським регіоном передбачає врахування дії системи факторів на стан екосистеми, що дозволяє врахувати в майбутньому всі види ефектів: економічний, екологічний, соціальний, політичний, технологічний.

Використання системи управління конкурентоспроможністю приморського регіону на основі екосистемного підходу передбачає розуміння динаміки та взаємодії між ресурсами/середовищем, ринками та суспільством у визначенні та розробці управлінських реакцій. Цей підхід наголошує на просторовій та екологічній зв'язності території та показує, як діяльність в одній зоні може вплинути на стан ресурсів та навколишнього середовища в інших місцях, наприклад, як діяльність у верхній частині течії може впливати на середовище, що знаходиться нижче за течією, включаючи прибережні екосистеми. Структура екосистемного підходу до конкурентоспроможності приморських регіонів також враховує ринкові сили, а також переваги, пов'язані з багатьма екологічними товарами та послугами, для яких не існує ринкової вартості.

Список використаних джерел:

1. World Bank. (1999). *Voices From The Village - A Comparative Study Of Coastal Resource Managment In The Pacific Islands*. Washington, DC: The World.
2. Bank Ram-Bidesi, V., P. N. Lal, and N. Conner. (2011). *Economics of Coastal Zone Management in the Pacific*. Gland, Switzerland: IUCN and Suva, Fiji: 106 p.

Abstract. The theoretical understanding of the ecosystem of the seaside region as a system of interrelated elements and subsystems will allow to justify the practical direction of using the resources of the seaside region to increase competitiveness. The system of ecosystem competitiveness of the coastal region has a complex structure and requires a comprehensive approach. Since the state of the ecosystem, which affects the economic, social, and cultural components of managing the competitiveness of the coastal region, depends on the state of the coastal zone of the coastal regions, the study of the features of ensuring the ecosystem competitiveness of the coastal regions is becoming more and more relevant in the conditions of the post-war reconstruction of the coastal regions of Ukraine.

Keywords: competitiveness, coastal region, ecosystem.